

En brunblå järnbur?

Valkampanjerna sätter i gång

Att upprätthålla viljans optimism har under senaste regeringsperiod varit – inte minst för att bevara någon form av sinnesfrid – en devis guld värd för den som identifierar sig som vänster, socialliberal eller varför inte helt enkelt som humanist.

En förhoppning många nog hyst för att hålla nosen över de framvällande brunblå vågorna har varit att ”Det här kan ju inte fortsätta i mer än en regeringsperiod”.

Den känslan har stärkts av att SDP en längre tid lett opinionsmätningarna medan Vänsterförbundet några gånger nästan nått upp till tioprocentgränsen. De Gröna har också ökat på sin popularitet och förväntas gå framåt.

Men när valkampanjerna nu inleds är sannolikheten för att en ännu mer konservativ regering tillträder efter valet inte helt liten.

Att regeringen Sipilä skulle utgöra något slags undantagstillstånd är nämligen samtidigt både ett riktigt och felaktigt antagande. Det är riktigt såtillvida, att Sannfinländarnas två efter varandra följande ”jytty-” (skräll-)segrar gav den finländska nyliberalismen en tidigare icke skådad chans att utan betydande regeringsinternt gnat genomföra en inre devalvering i form av stora nedskärningar, samtidigt som man gick in för ökad kommodifiering av en central del av välfärdsstaten, nämligen hälsovården.

Mikropartiet de Blå – som bröt ut ur Sannfinländarna – har med all önskvärd tydlighet visat vad deras devis ”ett arbetarparti utan socialism” betyder i praktiken. Samtidigt har de utgjort den bruna kanten till den blå regeringskärnan och genomdrivit begränsningar i invandringen och försvagat asylsö-

kandes rättigheter – givetvis i samråd med de andra regeringspartierna.

Dessa två element – nyliberalism och socialkonservatism – utgör således regeringens ”gemensamma värdegrund” som statsminister Juha Sipilä (C) också har hänvisat till.

Det felaktiga i antagandet om ”undantagstillstånd” är att det bortser från de underliggande orsakerna till att Finland fick en brunblå regering. De finns kvar och följande regering kan helt realistiskt bygga på en liknande bas som den nuvarande.

För det första har Samlingspartiet – som leds av finansminister (en ministerportfölj som finländare tycks uppskatta mer än statsministerposten) Petteri Orpo – mer vind i seglen än på länge. En simulering gjord på basen av Yles partimätning i januari visar att marginalerna i valkretsarna är små. Enligt mätningen är skillnaden mellan Samlingspartiet och SDP bara 4 mandat och 1,6 procentenheter. Resultaten må variera lite i olika mätningar, men valet avgörs av relativt små röstmängder och de knappa marginalerna lär motivera speciellt det samlingspartistiska fotfolket.

För det andra är Samlingspartiet bra på att göra valkampanj. Och trots att SDP:s Antti Rinne inte är en folkfavorit försvårar hans sjukledighet avsevärt partiets chanser att göra en tydlig kampanj i en era av intensiv politisk individualisering.

Men det är inte den enda orsaken till att Samlingspartiet klarar sig hyfsat.

Max Weber liknade den moderna kapitalismens strukturer vid en järnbur som kanske skulle fortsätta rama in mänskligheten tills det sista fossila kolet bränts upp. Denna ”puritanska kapitalism”

Max Weber år 1917

framställde lönearbetet och handelsmannens vinst som religiöst försvarbara högre motiv för mänskligheten. Den protestantiska kapitalismen triumferade mycket riktigt och dess rationalistiska principer om profitmaximering som den högsta guden kom att utgöra det järn som burens göts av – också efter att de religiösa förtecknen försvann och numera främst existerar i form av en vålnad från en förgången tid.

Denna strukturella järnbur tjänar regeringen i och med att den får ekonomisk högerpolitik att framstå som rationell. Juha Sipilä, som genomdrivit en politik som Samlingspartiet också förespråkar, poängterade helt riktigt i ett linjetal i november 2018 att den inre devalveringen är en logisk konsekvens av beslutet att gå med i eurosamarbetet. Det beslutet förbinder Finland till en ekonomisk politik som förutsätter att konkurrenskraften upprätthålls i enlighet med tysk ordoliberalism. Doktrinen utgör vad Stephen Gill har kallat för ”nykonstitutionalism” som innefattar juridiska arrangemang med avsikt att skydda de ekonomiska institutionerna från folkets insyn och demokratisk ansvarsskyldighet. Målet är att förhindra ändringar i den makroekonomiska politiken. Beslutet att underställa sig den principen var socialdemokraterna (tillsammans med de andra partierna) och facket med på, delvis för att gynna exportsektorn. SDP och FFC har följaktligen också undertecknat regeringen Sipiläs så kallade konkurrenskraftsaval, som enligt FFC bland annat ska stöda ”anpassningen” av den offentliga sektorn

och ”förbättra konkurrenskraften”. Villkoret för stödet var att inkomstskatten skulle sänkas. Samtidigt godkände man sänkningen av arbetets värde genom längre arbetstid och de offentligt anställda fick betala genom minskad semesterersättning.

Det råder alltså en diskrepans mellan SDP:s valloften och de strukturella realiteter som partiet i stort underordnats. Det gör att SDP:s budskap låter tvetydigt – i motsats till Samlingspartiets.

Om Samlingspartiet lyckas vinna valet är det möjligt att Centern följer med som regeringskumpan, om inte partiet går på en så katastrofal valförlust att partifolket vill ändra på skutans riktning. Men om resultatet inte blir imagemässigt helt oacceptabelt, kan Centern motivera regeringsmedverkan med att partiet i fyra år dragit ett tungt lass för fosterlandets bästa, och att resultatet i det ljuset i själva verket går att leva med.

I ett sådant fall är det inte alls otänkbart att frågan om regeringsmedverkan går till Jussi Halla-ahos Sannfinländare, som får bedöma om det lönar sig att ännu göra anspråk på den exekutiva makten. Liberalerna i Samlingspartiet och Centern kommer knappast att stoppa sin partiledning i den frågan. Tron på den ekonomiska politikens riktighet lär bedömas som viktigare än flyktingars rättigheter.

Men än finns det tid kvar och måhända finns det skäl till större optimism närmare valet. Ett sådant scenario skulle vara att de mindre oppositionspartierna mobiliserar ett tillräckligt stöd för att sätta villkor både på de stora borgerliga partierna och SDP. De Gröna och Vänsterförbundet har profilerat sig med mer heterodoxa förslag till den ekonomiska politiken och medan Svenska folkpartiet numera öppet flaggar för ekonomisk högerliberalism, kan partiet använda sitt begränsade inflytande till att förespråka en humanare invandringspolitik. Men det är inget skäl att låta sig luras: Sipilä och Orpo kommer med näbbar och klor att kämpa om makten. Och Halla-aho väntar i skuggorna.

27.1.2019